

Naujoji LSMU Veterinarijos akademijos Gyvūnų mokslų fakulteto dekanė akad. prof. dr. Elena BARTKIENĖ ieško būdų atgaivinti studentų stokojančią Gyvūnų mokslų studijų programą. Pokalbis su dekanė – apie jos viziją, poreikį keisti studijų turinį, burti fakulteto bendruomenę, siekiant atliepti jaunimo interesus ir skiepyti meilę darbui.

Gyvūnų mokslas pasirengęs naujovėms

Evaldo Rudžio nuotr.

Vadovaujate fakultetui, kurio pagrindinei studijų programai trūksta studentų. Tad koks jūsų planas?

Parengtas išsamus ir labai konkretus planas, kuris pristatytas Fakulteto taryboje ir Senate. Susiduriame su pasaulinio lygio problema – jauni žmonės nesirenka žemės ūkio studijų, nepaisant to, ar jos susijusios su gyvūnais, ar bendrai su visa maisto tvarkymo grandine. Tiesiog žemės ūkis tapo neatraktivus, daugelio šalių universitetai problemą jau pradėjo spręsti pasauliniu lygiu.

Prieš pusantrų metų teko dalyvauti Europos Sąjungos COST veiklų (tarpvyriausybiniu bendradarbiavimu mokslo ir technologijų srityje grįsta Europos šalių iniciatyva, angl. *European Cooperation in Science and Technology* – red. past.) vadovų ir pavaduotojų susitikime Madride. Vienas iš darbotvarkės klausimų buvo, kaip į žemės ūkio studijas pritraukti jaunų žmonių. Vienareikšmiškai – reikia intensyvesnio jaunimo švietimo nuo pradinių klasių, nes tvarus gyvulininkystės sektorius ir pakankamas maisto kiekis, siekiant išvengti bado visuomenėse (nesvarbu, kokia jų ekonominė padėtis), nėra duotybė. Net ir ypač turtingos šalys, neturėdamos tvaraus žemės ūkio, gali labai nukentėti

per politinius neramumus, karus ar pandemijas. Tokioms krizėms valdyti reikia aukštos kvalifikacijos specialistų, tarp jų – ir žemės ūkio, kurie ir rengiami Gyvūnų mokslų fakultete.

Žemės ūkio gyvulininkystės sektorius – tai didelė, kompleksinė ir pažangi sritis, ji apima ne vien tradicinę gyvulininkystę, vis dažniau atsigręžiama į alternatyvius, galimai tvaresnius ūkininkavimo metodus, ieškoma būdų tradicinių gyvulininkystės sektorių efektyvumui didinti tvariau. Tam reikia biologijos, chemijos, mikrobiologijos, fiziologijos, genetikos, gyvūnų sveikatingumo ir kt. žinių, kurias studentai įgyja studijuodami Gyvūnų mokslo studijų programose. Tai labai įdomi ir nuolat kintanti sritis, nuoširdžiai agituočiau ją rinktis, nes darbo vietų pasiūla labai didelė ir įvairi, žmogiškųjų išteklių trūksta. Esu sėkmingai parengusi šešis gyvūnų mokslo srities mokslo daktarus, šiuo metu studijuoja dar keturi. Iš patirties galiu pasakyti, kad tie, kurie integruojasi į gamybą ir nepasilieka universitete, negali skūstis nei atlyginimu, nei darbo stoka ar jo monotoniškumu. Darbo gyvūnų mokslo specialistui visada bus, nes tai ne tik gyvūnų laikymo technologijos ir mityba, bet ir tokios svarbos sritys, kaip

veislininkystė, bandos genetikos užtikrinimas, didesnės pridėtinės vertės pašarinių žaliavų kūrimas, gyvūnų sveikatingumo prevencija, konsultavimas ir kt.

Viena iš svarbių Fakulteto vizijų – pristatyti galimybes žemės ūkio įmonių specialistams gilinti gyvūnų mokslo srities žinias, pavyzdžiui, renkant magistrantūros studijas, derinant jas su darbu įmonėje, galbūt net identifikuojant įmonėje esančias problemas ir jas sprendžiant rengiant magistro darbą. Baigusieji kitos krypties studijų programas galėtų rinktis papildomas studijas, jas baigę stoti į gyvūnų mokslo magistrantūrą. Tai viena Fakulteto vizijos plano dalių. Glaudesnis bendradarbiavimas su gamybos subjektais, identifikuojant ir sprendžiant gamyboje kylančias problemas, būtų naudingas abiem pusėms.

Taip pat nuoširdžiai manau, kad ši studijų programa nėra skirta tik regionų jaunimui, nes šiuolaikinis gyvenimo būdas nesusaiso mūsų su gyvenamąja vieta, gerokai svarbiau, kad asmeniui patiktų tai, ką daro, tuomet karjeros sėkmė garantuota. Fakultete tikimės, kad įvairiapusis studijų ir įgyjamos specialybės pristatymas gali būti patrauklus jaunimui, nes gyvūnų mokslo specialistų ugdymas ir pa-

rengimas reikšmingai prisidėtų prie visos aplinkos tvarumo didinimo ir visuomenės sveikatos gerinimo.

Dabartinis gyvūnų mokslo studijų programos pavadinimas ne kartą keitėsi – buvo zootechnikai, zooinžinieriai, gyvūnų technologai. Ar tai nemenkino studijų?

Pavadinimas nėra esmė. Esmė – studijų programos turinys. Nemanau, kad jaunimas renkasi studijas pagal jų pavadinimą. Šiuolaikinis jaunimas yra gabus, protingas, studijuoja tinklius – kas bus pateikiama studijų programoje. Todėl vienas artimiausių žingsnių bus peržiūrėti ir koreguoti studijų programos turinį. Tačiau negalėčiau patvirtinti, kad pavadinimas nebus keičiamas, nes jis turi atlipti studijų esmę.

Taip pat negalime žiūrėti per savo kartos prizmę. Jaunimo mąstymas kitoks, populiarėja dirbtinio intelekto integravimas, siekiama, kad viskas būtų pateikta per jo (nors dabar jau matome kitą problemą, susijusią su dirbtinio intelekto kontrole) ir informacinių technologijų prizmę. Žemės ūkyje visa tai integruojama labai sparčiai, tačiau jaunimui tai reikia pateikti suprantama kalba ir neklaidinant. Esmė prasideda nuo fundamentalių dalykų, pats dirbtinis intelektas problemos nesprenžia, ją iškelia kvalifikuoti tam tikrų sričių specialistai. Tik tuomet šis įrankis (dirbtinis intelektas) tarnauja visuomenės gerovei. Virtualių technologijų pritaikymas, nors ir reikšmingai padeda, palengvina darbą, ne viską išsprenžia, reikia turėti fundamentalių žinių.

Ar norint keisti studijų programos turinį pakaks aukščiausios kvalifikacijos dėstytojų?

Žmogiškųjų išteklių pakanka. Esame labai globalūs, vykdome doktorantūros studijas, rengiami kvalifikuoti specialistai. Pastarųjų metų Fakulteto mokslo pažangą gyvūnų mokslų srityje tarptautiniai ekspertai, pirmą kartą Fakulteto istorijoje, įvertino tokiu aukštu balu, t. y. labai gerai. Žinoma, norėtusi daugiau valstybės paramos, finansavimo, įsitraukimo į didelius projektus, kad galėtume jaunos mokslininkus sudominti likti ir karjerą tęsti universitete. Sąlygų tam yra, tik reikia įvertinti, kad mūsų darbas nėra konvejerinis – kartais reikia labai daug padirbėti, bet būna akimirų, kai gali atsikvėpti. Jaunas žmogus, ateidamas dirbti į universitetą dėstytoju, turi žinoti, kad darbo valandos labai tamprios. Ir jeigu kurioje nors specifinėje srityje trūks

specialistų (mums, mažai valstybei, būtų neekonomiška rengti labai siauros srities specialistus), mūsų universiteto globalumas leidžia kreiptis pagalbos į kolegas užsienyje. Jie noriai bendradarbiauja. Tad žmogiškieji ištekliai nėra didžiausia problema. Didesnė problema siejama su absolventų pritraukimu į gyvūnų mokslo studijų programas.

Kodėl, jūsų nuomone, tokia reikalinga studijų programa nepopuliari?

Jeigu galėčiau atsakyti į šį klausimą labai konkrečiai, tai Europai ir net visam pasauliui, susiduriančiam su šia problema, nebūtų ką veikti, ieškant atsakymo. Kad atsakytų į šį klausimą, įvairios šalys jungiasi į didžiulius tinklinius projektus. Trūksta ne tik žemės ūkio specialistų, bet ir inžinierių, mechanikų. Vis dėlto tikiu, kad, laikui bėgant, ši padėtis pasikeis.

Visada buvo, kad vienos sritys yra labiau populiarios, kitos – mažiau. Ir toks pokytis, kad žemės ūkis taptų išskirtinai populiarus, dar neįvyko. Jaunimui labai patrauklios dirbtinio intelekto, informacinės technologijos. Todėl, atnaujinant studijų programos turinį, reikia pabrėžti šiuos kritinius taškus – kad žemės ūkis tai yra tas pats dirbtinis intelektas, išmaniosios, tiksliosios technologijos, tvarumas, šalutinių ir antrinių produktų perdirbimas į vertingas žaliavas (nutraceutikų, maisto, pašarų, energetikos, chemikalų ir kt. sektoriams), visuomenės sveikata ir ligų prevencija, nes kalbame apie visą grandinę – nuo pirminės gamybos iki vartotojo ir rekomendacijų jam. Ir tai, o ne studijų programos pavadinimas būtų esminis pokytis.

Kokios galimybės surinkti studentų užsieniečių grupę?

Šita vizija plėtojama gana seniai ir planuojame ją aktyvinti. Tik tiek, kad žemės ūkio studijų populiarumas yra viso pasaulio problema, kurią reikia spręsti globaliai.

Ar jums iškelti konkretūs tikslai dėl Fakulteto ir studentų skaičiaus?

Universitetas, kaip ir kiekviena įmonė, įstaiga ar verslas, skaičiuoja, ar jo veikla rentabili. Tad norėtusi studentų surinkti tiek, kad Fakultetas būtų rentabilus. Tik, kaip minėjau, studentų trūkumas nėra momentinė ar atsitiktinė problema, tai įsiseinęs ir ne tik Lietuvos aktualija. Tikiuosi palankaus universiteto požiūrio, nes esame Lietuvoje vienintelis fakultetas, kuris ruošia gyvūnų mokslo specialistus. Mūsų šaliai būtų labai didelė netektis, jeigu jis nebevykdytų veiklos. Sau pasižadėjau dirbti tiek, kiek reikės, kad pritrauktume studen-

tų ir Fakultetas būtų aktyvus ir patrauklus. Dirbsime, kiek galėsime – sakau mes, nes Fakulteto bendruomenė yra komanda.

Bendruomenė nori, kad šis Fakultetas atgimtų, visų pirma, tai siejame su studentų gausa. Darysiu viską, kad taip ir įvyktų. Bendruomenės ir universiteto administracijos parodytas pasitikėjimas, kai visuose lygmenyse mano kandidatūrai į Fakulteto dekanės pareigas buvo pritarę vienbalsiai, man padarė didelį įspūdį ir įpareigojo. Stengsiuosi, kiek galėsiu, o ar pavyks, parodys laikas.

Kaip vertinate Lietuvos gyvulininkystės sektorių?

Ūkininkai, su kuriais teko bendradarbiauti, yra labai pažangūs, žaviuosi jais. Būna įvairių klimato sąlygų, situacijų dėl finansavimo, bet naujovių diegimas, ieškojimas platesnių rinkų duoda rezultatų. Manau, ūkių ir universiteto bendradarbiavimas stiprės, nes žemės ūkis labai imlus naujovėms, o be inovacijų nė viena sritis neišliks konkurencinga.

Esate aktyvi mokslininkė. Ar administracinis darbas nepristabdys jūsų mokslinės veiklos?

Laikas eina, mokykla paruošta, taigi, ateina laikas, kai dalį veiklų bus galima perduoti paruoštiems mokslo daktarams. Idėjos niekur nedingsta, jos generuojamos galvoje, jeigu turi idėją – suburi komandą, su kuria ją ir įgyvendini. Todėl nemanau, kad mokslinė veikla bus pristabdyta. Žinoma, administracinis darbas atima daug laiko, yra man naujų dalykų, nuobodu tikrai nebus.

Kaip jums pavyko padaryti tokią mokslininkės karjerą? Gana jauna tapote akademike srities, kurioje, ko gero, labiau dominuoja vyrai?

Mokslų akademijos Žemės ūkio ir miškų sekcijoje vyrų yra daugiau, bet negalėčiau pasakyti, kad jie dominuoja – lyčių skirtumų vis mažiau. Tikrai nebėra nuostatos, kad rimtas mokslas – vyrų sritis. Kalbant apie karjerą – kiti galbūt ją planuoja, strateguoja savo žingsnius, o man tiesiog patinka mano sritis. Niekada nedirbau dėl karjeros ir pinigų, dariau tai, kas man įdomu, ir tuo mėgavausi. Dirbti man patinka – šito iš manęs niekas neatims. Platesnis matymas leidžia atlikti daugiau tokių mokslinių darbų, kurie yra kompleksiniai. Sau palinkėčiau sėkmės, jos visada reikia, o kantrybės ir valios, tikiuosi, užteks.

Ačiū už pokalbį.

Kalbėjosi Dovilė ŠIMKEVIČIENĖ